

Gerard Kramer

De stad Alexandrië

WoordStudie

-

Alexandrië

De stad Alexandrië (Gr. *Alexandria*) is in 331 v. Chr. gesticht door Alexander de Grote, direct nadat hij Egypte had veroverd. De meeste steden die hij stichtte, noemde hij naar zichzelf; zo ook deze. De stad lag ten westen van de meest westelijke Nijlarm, en het was, zoals alle door Alexander gestichte steden, een typisch Griekse stad, die volledig los stond van Egypte. In Alexandrië woonden ook heel wat niet-Grieken, zoals Egyptenaren en Joden. Het was ook een centrum van wetenschap. Er was een wetenschappelijk instituut, het Mouseion, met daaraan verbonden een grote bibliotheek. Het was ook een bloeiend economisch centrum, dat veel geld verdiende aan de doorvoerhandel.

Christenen in Alexandrië?

De naam van deze in Egypte gelegen stad Alexandrië komt in het Nieuwe Testament niet voor. We lezen ook niet dat hier apostelen zijn geweest. Dat er al vroeg christenen gewoond hebben, is zeer waarschijnlijk. Toen de Heilige Geest op de Pinksterdag werd uitgestort, waren er in Jeruzalem Joden aanwezig die afkomstig waren uit 'Egypte en de streken van Libië bij Cyrene' (Hand. 2:10). Het is goed denkbaar dat er onder hen ook Alexandrijnen geweest zijn, die Petrus hebben

horen spreken en de Heer Jezus hebben aangenomen. Dan ligt het voor de hand dat zij later het evangelie in hun woongebieden, dus ook in Alexandrië, hebben verspreid. Maar over het ontstaan van de christelijke gemeente in die stad kan niets met zekerheid worden gezegd.

Een (of: de) synagoge van de Alexandrijnen in Jeruzalem

Een Alexandrijn (Gr. *Alexandreus*) is een inwoner van Alexandrië. In Handelingen 6:9 staat dat er in Jeruzalem sprake was van ‘de zogenaamde synagoge van de Libertijnen, van de Cyreneeërs, van de Alexandrijnen en van die van Cilicië en Asia’. Talrijke Joden uit Hellenistische steden woonden in Jeruzalem en vormden daar afzonderlijke gemeenschappen. De vraag is echter wel om hoeveel synagogen het hier gaat. De schattingen lopen uiteen van vijf tot één. Let men op de beide Griekse lidwoorden bij de categorieën in deze opsomming, dan gaat het niet om vijf, maar om twee synagogen, nl.

- a. die van de Libertijnen, Cyreneeërs en Alexandrijnen, en
- b. die van Joden afkomstig uit Cilicië en Asia.

Ook is wel gedacht aan slechts één synagoge en wel de ‘synagoge van de Libertijnen, omvattende etc.’ Wie deze gedachte voorstaat, kan ter ondersteuning daarvan wijzen op het feit dat het woord ‘synagoge’ er maar één keer staat. Hoe dan ook: hier is in ieder geval sprake van ‘Alexandrijnen’, oftewel van mensen uit Alexandrië – in dit geval Joden en/of proselieten.

Apollos

In Handelingen 18:24 komen we een markante man uit de stad Alexandrië tegen, namelijk ‘een Jood (...), genaamd Apollos, van geboorte een Alexandrijn, een welsprekend man (...); hij was machtig in de Schriften’. Of hij in Alexandrië aan het Mouseion heeft gestudeerd en dus ook de bibliotheek regelmatig heeft bezocht, wordt niet vermeld, en dat was voor een Jood ook onwaarschijnlijk. Belangrijker is dat hij een enthousiaste christen was, al kon hij nog wel wat onderwijs gebruiken.

Vrachtschepen

In Handelingen 27:6 is sprake van ‘een Alexandrijns schip (Gr. *plōion Alexandrinon*) dat naar Italië afvoer’. Dit was een graanschip, zoals blijkt uit vers 38. In Handelingen 28:11 komen we opnieuw een Alexandrijns schip tegen. Het had op het eiland Malta overwinterd en voer vervolgens naar Puteoli bij Napels. Zo goed als zeker was ook dit een graanschip. Vaak werd graan met een groot schip vanuit Egypte – de graanschuur van het West-Romeinse rijk – naar Puteoli gevaren. Daar werd dit over kleinere schepen verdeeld en verder naar de Ostia, de haven van Rome, gevaren.

Beide schepen hebben behalve graan ook 276 mensen vervoerd (zie Hand. 27:37), onder wie Paulus en Lukas. Passagiersschepen waren er in de oudheid niet. Passagiers voeren tegen betaling mee op vrachtschepen. Soms, zoals in deze beide gevallen, gebeurde het meenemen van passagiers in opdracht van de overheid.

OudeSporen 2021

